

SXEDIO.GN9

5.7.1951: Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΙΒΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙ ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΓΝΩΜΗ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟΝ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΕΠΙΤΥΧΕΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ. Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΣΥΝΑΝΤΑΤΑΙ ΑΜΦΙΒΑΛΛΕΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΜΑΧΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ.

Στις **5 Ιουλίου 1951** ο Γεώργιος Γρίβας, μέλος της επαναστατικής επιτροπής των Κυπρίων, επισκέπτεται την πατρίδα του Κύπρο για να διαπιστώσει από πρώτο χέρι τις δυνατότητες ενός απελευθερωτικού κινήματος στο νησί εναντίον των Αγγλων.

Στα Απομνημονεύματά του σημειώνει:

"Την **5ην Ιουλίου 1951** ανεχώρησα εις Κύπρον, κατόπιν συνεννόησεως μετά των αδελφών Λοϊζίδη, (Σωκράτη και Σάββα) ίνα μορφώσω ιδίαν γνώμην κατά πόσον ηδύνατο να επιτύχη απελευθερωτικόν κίνημα.

Εκ της πρώτης μεταβάσεως μου εις Κύπρον και της διενεργηθείσης επιτοπίου αναγνώρισεως διεπίστωσα τρία τινά:

α. Σκεπτικισμόν και μεγίστην συντηρητικότητα εξ απλών επαφών, ας είχον με διάφορα πρόσωπα εν σχέσει προς τας δυνατότητας επιτυχίας ενός τοιούτου κινήματος.

Τούτο προήρχετο πιθανώς, αφ' ενός μεν εκ της αδυναμίας των- ελλείψει γνώσεων στρατιωτικών- να κρίνουν τας δυνατότητας επιτυχίας κινήματος απελευθερωτικού, του οποίου δεν ηδύνατο να συλλάβουν, ούτε να αντιληφθούν καλώς την μορφήν και τον τρόπον καθ' ον θα διεξήγετο, αφ' ετέρου δε εκ του ότι είχον υπ' όψιν το τελείως αυθόρμητον και απροπάρασκευον κίνημα του **1931**, το οποίον κατεστάλη ευκόλως.

Η τοιαύτη διαπίστωσις ουδόλως με απεγοήτευσε, διότι έζησα κατά τα παιδικά μου έτη εν Κύπρω και εγνώριζον την πατριωτικήν φλόγα, η οποία καίει εις

τα στήθη των κυπρίων και η οποία εάν εφάινετο τότε τρεμοσβύνουσα, εν τούτοις θα ηδύνατο μάλιστα, σε μίαν δυνατήν πνοήν, να αναζωογονηθή και να μεταβληθή εις μεγάλην πυρκαγιάν, θα εγινόμην ο εμπυχωτής και εθνεγέρτης, όταν θα ηρχόμην εις επαφήν με τον λαόν.

Αμα τη αφίξει μου εις Κύπρον, επεζήτησαν να ίδω τον Αρχιεπίσκοπον θρησκευτικόν και εθνικόν ηγέτην του Κυπριακού λαού και να γνωρίσω τας απόψεις του.

Την 10ην Ιουλίου συνηντήθην μετ' αυτού και του ωμίλησα σχετικώς. Ούτος εφάνη λίαν συντηρητικός και με σκεπτικισμόν ήκουσε την πρότασιν μου, διότι αμφέβαλλε διά την δυνατότητα επιτυχίας μαχητικής δράσεως εν Κύπρω. Του είπα ότι θα έκαμνα αναγνώρισιν επί των δυνατοτήτων οργανώσεως ανταρτοπολέμου και θα του ανέφερα σχετικώς. Πράγματι μετέβην δήθεν προς παραθερισμόν εις περιοχήν Τροόδους όπου εμελέτησα το έδαφος. Εις Καλοπαναγιώτην συνηντήθην την 20ην Ιουλίου 1951 με τον Μητροπολίτην Κυρηνείας εις τον οποίον εξέθεσα τας αντιλήψεις μου επί της αναλήψεως επαναστατικής δράσεως εν Κύπρω.

Ούτος συνεφώνησε μετ' εμού και μου υπεσχέθη ότι θα συνεννοείτο σχετικώς μετά του Αρχιεπισκόπου.

Εις ιδιαιτέραν συνομιλίαν ην είχον μετά του τελευταίου την 3ην Αυγούστου 1951 εξέθεσα το πόρισμα της αναγνώρισεως μου.

Ο Αρχιεπίσκοπος φαινομενικώς ανεγνώρισε ως ορθά όσα του εξέθεσα περί δυνατότητας αναλήψεως επαναστατικής δράσεως, εν τη πραγματικότητι όμως, αντελήφθην, σοβαρούς δισταγμούς τούτου.

Αναχώρησα εκ Κύπρου ικανοποιημένος από τα αποτελέσματα της αναγνώρισεως μου, ουχί όμως και από τας εντυπώσεις μου διά τας διαθέσεις του Αρχιεπισκόπου ως προς την υιοθέτησιν ή υποστήριξιν του κινήματος.

β. Την δυνατότητα δράσεως περιορισμένης εκτάσεως και δυνάμεως ομάδων ελαφρών καταδρομών

(ανταρτικών).

γ. Την ύπαρξιν εγγύς και εντός των πόλεων αρκετών στρατιωτικών στόχων, ευπροσβλήτων διά δολιοφθοράς".

Από το σημείο αυτό και μετά ο συνταξιούχος Γεώργιος Γρίβας είδε την ευκαιρία που περίμενε για να αρχίσει και πάλι δράση, όπως τον παλιό, καλό καιρό είτε στο στρατό είτε στην παράνομη οργάνωση του την "Χ" που είχε ιδρύσει κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου και την είχε στρέψει εναντίον των κομμουνιστών.

Προσθέτει στα Απομνημονεύματά του:

" Ευθύς ως επανέκαμψα εκ Κύπρου εις Αθήνας αι προσπάθειάί μου έτεινον εις την εξεύρεσιν καταλλήλων και σοβαρών προσώπων, τα οποία θα εγκολληθούν το κίνημα και να υποστηρίξουν τούτο ηθικώς και υλικώς.

Δυστυχώς αι προσπάθειαι μου αύται απέτυχον, διότι προσέκρουαν είτε εις τους γνωστούς περί συμμαχιών ελληνικούς συναισθηματισμούς, είτε εις λόγους σκοπιμότητος είτε εις την ουσιαστικήν αντίθεσιν ωρισμένων, οι οποίοι προέβαλλον το μάταιον ενός τοιούτου αγώνος. Προσωπικώς είχον την εντύπωσιν ότι μόνος ο διπλωματικός αγών, ως μάλιστα διεξήγετο εκείνην την εποχήν, άνευ συντονισμού και ενιαίας κατευθύνσεως (εφ' όσον η ελληνική Κυβέρνησις δεν τον είχεν αναλάβει εις χείρας της) όχι μόνον ουδέν θα απέφερε, αλλά και θα εξέθετε περισσότερο την Ελλάδα. Η άποψις αύτη ηδραιώθη εις εμέ περισσότερο, όταν ο επανακάμψας εκ Λονδίνου, όπου είχεν επαφάς με άγγλους αρμοδίους Σάββας Λοϊζίδης μου εξέφρασε την 7ην Ιανουαρίου 1952 την γνώμην ότι δεν πρέπει να αναμένωμεν τίποτε από την Μεγάλην Βρετανίαν και ότι θα έπρεπε να ασκηθή πίεσις επί της ελληνικής Κυβερνήσεως διά να θέση το Κυπριακόν εντονώτερον παρά τη αγγλική Κυβερνήσει.

Δυστυχώς η ελληνική Κυβέρνησις δεν εφείνετο πρόθυμος εις τούτο, ο δε στρατάρχης Παπάγος, εν αρχή ως αξιωματική αντιπολίτευσις, δεν έδειξε διάθεσιν

να το ενστερνισθή αλλά και μτέπειτα, ως Κυβερνήτης, δεν ηθέλησε, αρχικώς να το υποτηρίξη ηθικώς και υλικώς. Πολύ δε περισσότερο αντέδρασαν οι συνεργάται του, ακόμη και οι στενότεροι μερικοί των οποίων πληροφορηθέντες τα σχέδια μου με ηπέιλησαν, να με αναγκάσουν να τα εγκαταλείψω".

(..) Κατόπιν εντόνων προσπαθειών επετεύχθη την 2αν Ιουλίου 1952 να γίνη μία συγκέντρωσις εν Αθήναις υπό την προεδρείαν του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου προς συζήτησιν των δυνατοτήτων αναλήψεως απελευθερωτικού ενόπλου αγώνος, εν Κύπρω, εις ταύτην συμμετέσχον οι Γεώργιος Στράτος, πρώην υπουργός στρατιωτικών επί Κυβερνήσεως Κ. Τσαλδάρη, στρατηγός ε.α Παπαδόπουλος, συνταγματάχης ε.α Αλεξόπουλος, Γεράσιμος Κονιδάρης Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Δημήτριος Βεζανής καθηγητητής Παντείου Σχολής, οι αδελφοί Σάββας και Σωκράτης Λοϊζίδης, δικηγόροι Αντώνιος Αυγίκος, δικηγόρος, Ηλίας Τσατσόμοιρος, Δ. Σταυρόπουλος και ο γράφων.

Κατά την επακολουθήσαν συζήτησιν διειτυπώθησαν διάφοροι γνώμαι ως προς το σκόπιμον αναλήψεως απελευθερωτικού κινήματος εν Κύπρω καθώς και ως προς την μορφήν, ην έπρεπε να λάβη τούτο.

Επ' αυτού διειυπώθησαν διάφοροι γνώμαι. Η υποστηριχθείσα υπ' εμού ήτο:

α). Ο αγών έπρεπε να αναληφθή οπωσδήποτε.

β) Να διεξαχθή υπό διπλήν μορφήν ευάριθμων ανταρτικών ομάδων, λόγω του ότι το έδαφος δεν επέτρεπε την απορρόφησιν ικανών τοιούτων δυνάμεων, εν συνδυασμώ με ομάδας δολιοφθορών.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος διειτύπωσε την γνώμην ότι δεν ήτο εύκολος η ανάληψης επαναστατικής δράσεως εν Κύπρω, καθ' όσον "δεν θα ευρίσκοντο ούτε πενήτηκοντα άνδρες να μας ακολουθήσουν".

Εις τούτον απάντησα "γνωρίζω καλώς τους Κυπρίους και είμαι βέβαιος ότι θα ανταποκριθούν εις την πρόσκλησιν μας".

Ο Γ. Στράτος ερχόμενος συνεπίκουρος εις την γνώμην μου είπεν: "Δεν γεννάται κανείς γενναίος, αλλά γίνεται αρκεί να υπάρξη ηγεσία κατάλληλος".

Η συνάντησις αὐτῆ εἰς οὐδέν θετικόν ἀποτελεσμα κατέληξε καὶ ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ δευτέρα τοιαύτη. Πράγματι αὐτῆ ἔλαβε χώραν τὴν **21ην** Ἰουλίου **1952** ὑπὸ τὴν προεδρείαν πάλιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου. Κατ' αὐτὴν ἀπεφασίσθη ἡ συγκρότησις δύο ἐπιτροπῶν, μίας διὰ τὸ πολιτικόν καὶ μίας διὰ τὸ στρατιωτικόν μέρος, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐξ Ἑλλάδος, θὰ ἐτίθετο ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Γ. Στράτου καὶ θὰ ἐπελαμβάνοντο τῆς μελέτης τῶν συναφῶν θεμάτων.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναχωρῶν, ἀφῆκε ἐντολήν, ὅπως μὴ μεταβῶ εἰς Κύπρον διὰ ἕαν ἀναγνώρισιν πρὶν ἢ οὗτος με εἰδοποιήσῃ, ἐπειδὴ βραδύτερον ἐκρίθη ἀναγκαῖα ἡ εἰς Κύπρον μετάβασις μου διὰ λεπτομερῆ ἀναγνώρισιν, ἐπεφορτίσθη ὁ Γ. Στράτος, ὅπως ἴδῃ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Σπυρίδωνα καὶ ζητήσῃ τὴν ἠθικὴν καὶ υλικὴν υποστήριξιν τοῦ εἰς τὴν ὁργάνωσιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος. Ὁ Γ. Στράτος, ἀφοῦ εἶδε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Σπυρίδωνα, μὰς ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὁ τελευταῖος υπεσχέθη υποστήριξιν, ἀλλ' ἦτο λίαν ἐπιφυλακτικὸς ὡς πρὸς τὸ εἶναι ὁ Μακάριος ἐπεθύμει πράγματι δυναμικὴν λύσιν, ἴσως δὲ νὰ ἐσχημάτισε τὴν τοιαύτην ἀντίληψιν ἐξ ἐπαφῶν τοῦ μετ' αὐτοῦ.

Τὴν **11ην** Σεπτεμβρίου **1952** ἐπεσκέφθην μετὰ τοῦ Σάββα Λοϊζίδη τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Σπυρίδωνα. Οὗτος ἦτο ἀπογοητευμένος με τὴν στάσιν τοῦ Μακαρίου καὶ μὰς εἶπε χαρακτηριστικῶς ὅτι ἡ ἐλευθερία δὲν ἀποκτάται παρὰ με τὸ αἷμα, συνεφώνησε δὲ ὅπως μεταβῶ εἰς Κύπρον καὶ υποβάλω ἐκθεσιν περὶ τοῦ δυνατοῦ ἐπιτυχίας κινήματος.

Τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Σπυρίδωνα εἶδα διὰ μίαν ἀκόμη φοράν μετὰ τοῦ Γ. Στράτου τὴν **15ην** Σεπτεμβρίου **1952** καὶ μὰς ἐπανέλαβε ὅσα καὶ μετὰ τὴν προηγουμένην συνάντησιν μὰς, συμφωνήθη δὲ τελικῶς ἡ εἰς Κύπρον μετάβασις μου".

